

Regionstyrelsen

Yttrande över Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över remissen Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10).
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Finansdepartementet har remitterat promemorian Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10) till Region Stockholm för yttrande. I promemorian föreslås att det i kommunallagen införs en skyldighet för kommuner och regioner att vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Det föreslås även att det i kommunallagen förtydligas att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten.

Region Stockholm är positiva till förslaget om att i kommunallagen förtydliga att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Region Stockholm är även positiva till att ansvaret att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld förtydligas. Region Stockholm anser samtidigt att eventuella intressekonflikter som kan uppstå till följd av den skarpa skyldigheten att vidta åtgärder inte adresseras tillräckligt i promemorian. I det vidare arbetet med förslagen bör hänsyn tas till kommunal- och regionrådets särskilda roll, som inte är helt jämförbar med arbetsförhållandena för anställda i kommunen/regionen.

Bakgrund

Finansdepartementet har remitterat promemorian Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

(Ds 2024:10) till Region Stockholm för yttrande. I promemorian föreslås en skyldighet för kommuner och regioner att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i 4 kap. 2 § första stycket kommunallagen (2017:725), dvs. kommunal- och regionråd med flera, utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Den nya skyldigheten motsvarar det ansvar som kommuner och regioner har för sina arbetstagare enligt 3 kap. 2 § första stycket och 3 § första stycket andra meningen arbetsmiljölagen (1977:1160), i fråga om hot och våld. Förslaget syftar till att stärka skyddet mot hot och våld för kommunal- och regionråd.

Promemorian innehåller även ett förslag om att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Av kommunallagen framgår att nämnderna i kommuner och regioner ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Uttrycket intern kontroll är dock inte definierat i kommunallagen. Med nuvarande lydelse är det inte heller reglerat att den interna kontrollen ska innefatta att förebygga att verksamheten utsätts för korruption och andra oegentligheter. Promemorian föreslår därför att det i kommunallagen förtydligas att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Syftet med förslaget är att kommuner och regioner i större omfattning ska förebygga, upptäcka och åtgärda fel och oegentligheter i verksamheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Region Stockholms yttrande

En skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld
Region Stockholm bedriver i dagsläget ett systematiskt arbete med bland annat riktade utbildningar, riskbedömningar och förebyggande åtgärder i syfte att öka tryggheten för regionråd och övriga förtroendevalda. Som det framgår av promemorian vore det ineffektivt med en ordning där varje politiskt parti behöver ta fram egna strukturer för det förebyggande arbetet. Det riskerar även att leda till att skyddet för förtroendevalda kommer att variera inom en och samma kommun eller region. Region Stockholm instämmer därför i bedömningen att det är kommunerna och regionerna som har bäst förutsättningar att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. Utifrån ett säkerhets- och trygghetsperspektiv är det därför positivt att det tydliggörs att regionen (eller kommunen) bär ansvaret.

Region Stockholm anser samtidigt att promemorian inte tillräckligt adresserar de eventuella intressekonflikter som kan uppstå till följd av

förslaget om en skyldighet för regioner att vidta ”*alla åtgärder som behövs för att förebygga att kommunal- och regionråd utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.*”

I promemorians avsnitt 7.1.3 anges att förslaget bedöms öka tryggheten för kommunal- och regionråd samt deras anhöriga. Det bedöms även leda till att den lokala demokratin stärks genom att kommunal- och regionråden i mindre utsträckning kommer att påverkas i sina förtroendeuppdrag till följd av hot och våld. Vidare anges att risken för självcensur minskar och det demokratiska samtalet blir mer öppet. Region Stockholm ser dock en risk för att förslaget kan medföra att säkerhetsorganisationen och dess tjänstemän anser sig vara skyldiga att stoppa regionråd från att utöva sitt uppdrag som förtroendevald i sammanhang där en hotbild föreligger, vilket i så fall innebär en inskränkning av demokratin. Ytterst måste det därför vara varje förtroendevald som avgör om den vill delta på ett möte, åka på en resa eller genomföra utåtriktade aktiviteter, även om exempelvis en hotbild föreligger. Därför behöver förslaget ändras så att skrivningen tar hänsyn till kommunal- och regionrådets särskilda roll, som inte är helt jämförbar med arbetsförhållandena för anställda i kommunen/regionen.

Region Stockholm anser även att den uppskattade kostnadsökningen med 6 miljoner kronor per år, varav 5 miljoner kronor avser kommunerna och 1 miljon kronor avser regionerna, är låg och inte motsvarar den faktiska kostnaden för ett effektivt förebyggande arbete. I promemorian beräknas kostnaden med hänvisning till utbildningsinsatser, uppföljande åtgärder vid tillbud och händelser (två timmars tidsåtgång för dokumentation), tillgång till psykolog eller motsvarande samt eventuellt behov av larmutrustning. Region Stockholm menar att det förebyggande arbetet omfattar mer, till exempel riskbedömningar och rådgivning i samband med evenemang, sammanträden och resor, och är arbete som sker löpande under året snarare än punktinsatser endast vid tillbud och händelser.

En tydligare intern kontroll i kommuner och regioner

Region Stockholm är positiva till förslaget om att i kommunallagen förtydliga att den interna kontrollen i kommuner och regioner ska förebygga fel och oegentligheter i verksamheten.

I förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll som förvaltningsmyndigheter under regeringen har skyldighet att följa, framgår det att processen för intern styrning och kontroll även ska förebygga att

verksamheten utsätts för korrupktion, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter. Förslaget i promemorian skulle innebära att det tydliggörs i kommunallagen att samma förväntningar finns på den interna kontrollen i kommuner och regioner. Region Stockholm delar den uppfattningen som uttrycks i promemorian om att kommuner och regioner redan i dag förväntas arbeta för att förebygga fel och oegentligheter i sin verksamhet. Genom att ta in den föreslagna skrivningen i lagtext så tydliggörs ansvaret för att förebygga att oegentligheter förekommer i verksamheten och att det krävs ett strukturerat arbete för detta.

Det är av stor vikt att förtroendet för offentliga verksamheter upprätthålls och ett förtydligande i kommunallagen kan innebära ett ökat fokus på kommuner och regioners arbete mot oegentligheter, vilket är en viktig aspekt för att behålla allmänhetens förtroende.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget om en skyldighet att förebygga ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld bedöms medföra ökade kostnader för kommuner och regioner med uppskattningsvis 6 miljoner kronor per år, varav 5 miljoner kronor avser kommunerna och 1 miljon kronor avser regionerna. I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen föreslås att kommuner och regioner ska ersättas för dessa kostnader. Region Stockholm menar att det förebyggande arbetet omfattar mer, till exempel riskbedömningar och rådgivning i samband med evenemang, sammanträden och resor, och är arbete som sker löpande under året snarare än punktinsatser endast vid tillbud och händelser. Därför behöver dessa beräkningar justeras.

Förslaget om att den interna kontrollen ska förebygga fel och oegentligheter bedöms inte medföra någon kostnadsmässig påverkan.

Emma Lennartsson
Regiondirektör

Anders Gidrup
Tf direktör säkerhet och beredskap

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av remiss Stärkt skydd för vissa förtroendevalda och en tydligare intern kontroll i kommuner och regioner (Ds 2024:10)

Beslutsexpediering

1. Finansdepartementet

Godkänd av Emma Lennartsson, 2024-08-12